

N:o 19.

Ank. till Riksd. Kansli den 31 Mars 1869, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag om ändring i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 Maj 1862.

De stadganden i omnämnda Kongl. Förordning, om hvilka här är fråga, innefattas i §§ 15, 18, 19, 33 och 37, så lydande:

»§ 15.

Öfverståhållaren, som, enligt § 18, vid Stadsfullmäktiges sammanträden förer ordet då han tillstådes är, kan icke till Stadsfullmäktig väljas. Likaså äro af deras embets- och tjenstemannaställning förhindrade att vara Stadsfullmäktige: Underståhållaren, Polismästaren och stadens fiskaler, äfvensom de tjenstemän och betjente, hvilka i och för sina befattningar äro inför Stadsfullmäktige eller under dem ställda nämnder redo skyldige.

§ 18.

Ibland Stadsfullmäktige föres ordet af Öfverståhållaren, när han tillstådes är, med rätt för honom att i öfverläggningarne, men ej i besluten, deltaga. Genom val utse Stadsfullmäktige ibland sig, särskildt för hvarje år, en vice Ordförande.

Äro både Öfverståhållaren och vice Ordföranden hindrade att vid något Stadsfullmäktiges sammanträde närvara, välja de, som tillstådes äro, en annan ordförande för tillfället.

Fullmäktige antaga ock en Sekreterare, hvars åligganden bestämmas i den instruktion, som de kunna finna skäligt för honom utfärda.

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 7 Saml. 10 Häft.

§ 19.

Stadsfullmäktige, för hvilka tjänstgöringsåret börjar den 1 April, sammanträda å första helgfria dag hvarannan månad af året, och deremellan, så ofta Öfverståthållaren finner sådant af nöden. Kallelse till sammanträde bör ock utfärdas då tio eller flera af Fullmäktige, med uppgift om anledningen, skriftligen derom anhålla.

§ 33.

Stadsfullmäktige utse ibland sig högst tio personer att, jemte Öfverståthållaren och vice Ordföranden hos Fullmäktige, utgöra ett särskildt Utskott, som har att med sin uppmärksamhet följa förvaltningen af stadens angelägenheter i alla riktningar; till Fullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende häraf kunna förädlas; till föredragning bereda alla de ärenden för öfrigt, i hvilka Fullmäktige skola utlåtanen eller beslut meddela, samt, å Stadsfullmäktiges vägnar, företrädesvis öfvervaka verkställigheten af Fullmäktiges beslut. Detta Berednings-Utskott eger att ifrån de under Stadsfullmäktige lydande nämnder eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro af nöden, äfvensom att hos Öfverståthållare-embetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från embetsmyndigheter, på sätt för Stadsfullmäktige i § 28 medgifvet är.

Den hos Stadsfullmäktige anställde Sekreterare tjänstgör ock, i sådan egenkap, hos Berednings-Utskottet.

§ 37.

De i föregående § omförmälda nämnder äro:

Drätselnämnd, som förvaltar stadens drätselväsende, hvartill jemväl skall räknas de frågor, som röra inqvartering, brandvakts- och båtsmanshåll, stadens militär-kompanis underhållande, gatuläggning, lyshållning och vattenledning. Denna nämnd består af tjugofyra ledamöter, hvilka samfäldt handlägga frågor af större och allmänna vikt, men utöfva sin verksamhet i öfrigt å afdelningar, hvilka ordnas efter göromålens olika beskaffenhet och uti instruktionen för nämnden bestämmas;

Sundhetsnämnd, som handlägger alla frågor, rörande allmänna helsotillståndet och sjukvården. I denna nämnd äro åtta ledamöter; och

Fattigvårds-nämnd, som besörjer den allmänna fattigvården, jemte den dermed förenade tillsynen öfver sedlighet och ordning, samt utgör en gemensam öfverstyrelse för de allmänna arbetshusen och för de inom församlingarne inrättade fattig- och försörjningsanstalter. Ledamöternas antal i denna nämnd är sexton.

Ordnandet af stadens territorial-församlingars särskilda fattigvård bestämmes af Stadsfullmäktige i sammanhang med den instruktion, som för nämnden upprättas.

Vid val af ledamöter i dessa nämnder utses suppleanter, till hälften af ledamöternas antal.

Finna Stadsfullmäktige lämpligt att göromålen emellan nämnderna annorlunda fördelas, än här ofvan sagdt är, eller att för ärenden af viss art särskild nämnd tillsättes, böra Fullmäktige upprätta förslag dertill och underställa detsamma Kongl. Maj:ts pröfning.

Öfverståthållaren är obetaget att dessa nämnders sammanträden öfvervara och i öfverläggningarne, men ej i beslut, deltaga.»

I afseende på den ställning, som Öfverståthållaren enligt dessa föreskrifter intager såsom själfskrifven ordförande hos Stadsfullmäktige i Stockholm, har Herr Friherre *J. Liljencrantz*, uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottets behandling öfverlemnad motion (N:o 310) anmärkt, att det torde vara svårt att uppgifva någon rimlig anledning, hvarför bemälde Stadsfullmäktige gått miste om rättigheten att själfva få välja sin Ordförande, då en sådan rättighet förunnats Stadsfullmäktige i rikets öfriga städer, äfvensom kommunalstämmorna på landet. Den omständighet att hufvudstaden utgjorde ett eget landstingsområde, kunde icke i ifrågavarande hänseende tillmätas någon betydelse, enär förhållandet vore enahanda med staden Göteborg, hvars Stadsfullmäktige dock fått sig anförtrodt att själfva välja sin Ordförande. Ej heller kunde det förutsättas, att större svårigheter skulle möta att finna lämplig Ordförande för Stadsfullmäktige i Stockholm än på andra ställen. Tvärtom kunde det tagas för gifvet att inom en korporation, så talrik som Stockholms Stadsfullmäktige, mer än annorstädes skulle finnas tillgång på dertill lämpliga personer. Också hade den komité, som uppgjorde förslag till kommunalförfattning för hufvudstaden, ingalunda ifrågasatt Öfverståthållaren till Ordförande i kommunalrepresentationen.

Det vore emellertid ej ensamt eller ens hufvudsakligen med afseende å den i viss mån förödmjukande undantagsställning, hvari hufvudstaden sålunda blifvit försatt, som motionären funne sig föranlåten påyrka en förändring i anmärkta hänseendet, utan skedde sådant i synnerhet för att undanrödja de ganska stora olägenheter och abnormiteter, som skulle vara en följd af Öfverståthållarens ordförandeskap hos Stadsfullmäktige. Genom denna anordning hade Öfverståthållare-embetet kommit i en ytterst skef ställning. Enligt författningen ålåde det denna myndighet att »efter besvär pröfva lagligheten af Stadsfullmäktiges och Förvaltningsnämndernas beslut samt, efter omständigheterna, meddela eller vägra stadfästelse derå.» Såsom Ordförande hos Fullmäktige vore Öfverståthållaren ej utrustad med magt att hindra olagliga beslut; honom tillkomme blott att framställa de propositioner, som Fullmäktige begärde. Enahanda vore förhållandet i nämnderna. Följden häraf blefve, att Öfverståthållaren tidt och ofta kunde hos Fullmäktige och hos nämnderna å embetets vägnar — ty det vore i kraft af sitt embete som han

beklädde ordförandeplatsen — göra framställning om beslut, hvilka han sedermera måste, likaledes å embetets vägnar, förklara olagliga eller vägra att fastställa. Att detta icke bidroge att upprätthålla embetets anseende vore själfklart. Man hade ock redan haft tillfälle bevittna, huruledes Öfverståthållaren, den högsta verkställande myndigheten i Stockholm, måst hos Stadsfullmäktige framställa proposition derom, att ett Kongl. Maj:ts beslut i ett hos Fullmäktige handlagdt ärende icke skulle verkställas. Sådant vore abnormt, såsom förhållandet ock vore med hela anordningen att till Ordförande hos Fullmäktige och deras nämnder sätta den embetsman, hvilken det ålåge att pröfva lagligheten af deras beslut. Antingen skulle han, genom att låta framskynta afsigten att, i sin egenskap af beslutande i Öfverståthållare-embetet, underkänna ett beslut, som han ogillade, söka förhindra det samma och dymedelst inverka på beslutet, i hvilket fall han likväl på ett betänkligt sätt ingrepe i kommunens själfstyrelse; eller ock kunde eller ville han icke på sådant sätt inverka och han blefve då på sätt och vis medansvarig i möjligen olagliga beslut. Annu betänkligare och för embetets anseende menligare blefve förhållandet samt ännu mer brydsam Öfverståthållarens ställning, om man tänkte sig att han, som egde deltaga i öfverläggningarne, skulle dervid hafva själf tillstyrkt ett beslut, som Öfverståthållare-embetet sedermera, då besvär deröfver anfördes, funne sig nödsakadt att förklara olagligt, något som ganska lätt låte tänka sig såsom en följd af skäl och upplysningar, hvilka anförts under den af besvären föranledda skriftvexling samt af det mognare begrundande af saken, hvartill besvären kunde gifva anledning. Att i sådant fall hos Öfverståthållaren kunde förutsättas, såsom naturlig, rätt mycken obenägenhet att gifva sig själf dementi, minskade ingalunda det betänkliga i hela anordningen. Motionären föreslår derföre, att ofvanberörde §§ i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 Maj 1862 må erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 15.

Nedannämnde personer må, med hänsigt till deras embets- eller tjenstemannaställning, icke vara Stadsfullmäktige: Öfverståthållaren, Underståthållaren, Polismästare och stadens fiskaler, äfvensom de tjenstemän och betjente, hvilka i och för sina befattningar äro inför Stadsfullmäktige eller under dem ställda nämnder redo skyldige.

Vid Stadsfullmäktiges sammanträden eger Öfverståthållaren, eller, i händelse af hinder för honom, Underståthållaren, att vara tillstädes och i öfverläggningarne, men ej i besluten, deltaga.

§ 18.

Stadsfullmäktige välja årligen bland sig en Ordförande och en vice Ordförande, om hvilka val underrättelse skall till Öfverståthållare-embetet insändas,

Äro både Ordföranden och vice Ordföranden hindrade att vid något Stadsfullmäktiges sammanträde närvara, välja de, som tillstådes äro, en annan ordförande för tillfället.

(Tredje momentet oförändradt).

§ 19.

Stadsfullmäktige, för hvilka tjenstgöringsåret börjar den 1 April, sammanträda å första helgfria dag hvarannan månad af året, och deremellan, så ofta Ordföranden finner sådant af nöden. Kallelse till sammanträde bör ock utfärdas då tio eller flera af Fullmäktige, med uppgift om anledningen, skriftligen derom anhålla.

§ 33.

Stadsfullmäktige utse ibland sig högst tio personer att, jemte Ordföranden och vice Ordföranden, utgöra ett särskildt Utskott, som — — — — —
— — — — —
hos Berednings-Utskottet.

§ 37.

De i föregående § omförmälda nämnder äro:

— — — — —
underställa detsamma Kongl. Maj:ts pröfning.

Öfverståthållaren är obetaget att dessa nämnders sammanträden öfvervara och i öfverläggningarne, men ej i beslutene, deltaga. Ej må han i någon af nämnderna föra ordet.»

Utskottet kan icke annat än erkänna giltigheten af de skäl, på hvilka motionären grundat sin framställning i hvad den afser rättighet för Stadsfullmäktige i Stockholm att inom sig utse Ordförande. Föreskriften att Öfverståthållaren, när han är tillstådes, skall föra ordet, synes ej betingad af några för hufvudstaden egenomliga förhållanden. Om ändamålet med inrättandet af hufvudstadens Kommunalrepresentation endast varit det, att af denna bilda en rådgifvande församling, hvilken Öfverståthållaren egde sammankalla, för att med henne ingå i rådplägingar om medlen att befordra kommunens ekonomiska väl, hade det varit i sin ordning, att ordförandeplatsen blifvit honom tillerkänd. Sådan är likväl icke denna institution; det är en inom lagliga gränser beslutande församling, bildad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de principer för den kommunala sjelfstyrelsen, som genom Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 vunnit tillämpning i fråga om rikets öfriga städer. En anordning, hvarigenom ordförandeskapet för Stockholms Stads-

fullmäktige förbehållits Öfverståhållaren, såsom sådan, synes därför föga förenlig med institutionens idé.

Enligt 31 och 49 §§ af ifrågavarande Kongl. Förordning ankommer det på Öfverståhållare-embetet dels att, efter underställning, antingen fastställa eller gilla vissa hos Stadsfullmäktige fattade beslut, dels ock att upptaga och afgöra besvär öfver Fullmäktiges beslut i stadens gemensamma angelägenheter. Den pröfning, som sålunda tillkommer Öfverståhållaren, utgör ett särdeles viktigt skäl till att vidtaga föreslagna förändringen; ty utom det att, på sätt motionären anmärkt, Öfverståhållaren under närvarande förhållande ganska lätt kunde blifva försatt i en skef ställning, egnad att framkalla missförstånd och mistydingar, bör ej heller förbises, att det äfven strider mot andan af vår lagstiftning i öfrigt att låta samma ärende i två instanser af samma person handläggas, hvilket derföre torde böra, så vidt möjligt är, undvikas. Den större tillgång på intelligens, förknad med administrativa och juridiska insigter samt vana vid offentliga förhandlingar, som i hufvudstaden finnes koncentrerad och som tvifvelsutan aldrig kommer att sakna representanter bland Stadsfullmäktige derstädes, innebär en säker borgen för det antagandet, att inom denna korporation städse skall finnas män, hvilka ega vilja och förmåga att med nit och skicklighet bestrida ordförandebefattningen.

Lika med motionären anser Utskottet, att Öfverståhållaren, i kraft af sitt embete, må Stadsfullmäktiges sammanträden öfvervara och i öfverläggningarne, men ej i besluten, deltaga. Enahanda rättighet torde ock böra honom förbehållas i afseende på Berednings-Utskottets sammanträden, såsom redan nu är förhållandet beträffande nämndernas sammankomster, enligt 37 § i den Kongl. Förordningen.

På grund af hvad nu anfördt blifvit, får Utskottet värdsamt hemställa,

1:o att Riksdagen må för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas att 15, 18, 19 och 33 §§ i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 Maj 1862 skola erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 15.

Nedannämnde personer må, med hänsigt till deras embets- eller tjenstemannaställning, icke vara Stadsfullmäktige, nemligen Öfverståhållaren, Underståhållaren, Polismästare och stadens fiskaler, äfvensom de tjenstemän och betjente, hvilka i och för sina befattningar äro inför Stadsfullmäktige eller under dem ställda nämnder redo skyldige.

Vid Stadsfullmäktiges sammanträden eger Öfverståhållaren, eller, i händelse af hinder för honom, Underståhållaren,

att vara tillstädes och i öfverläggningarne, men ej i besluten, deltaga.

§ 18.

Stadsfullmäktige välja årligen bland sig en Ordförande och en vice Ordförande, om hvilka val underrättelse skall till Öfverståthållare-embetet insändas.

Äro både Ordföranden och vice Ordföranden hindrade att vid något Stadsfullmäktiges sammanträde närvara, välja de, som tillstädes äro, en annan Ordförande för tillfället.

Fullmäktige antaga ock en Sekreterare, hvars åligganden bestämmas i den instruktion, som de kunna finna skäligt för honom utfärda.

§ 19.

Stadsfullmäktige, för hvilka tjenstgöringsåret börjar den 1 April, sammanträda å första helgfria dag hvarannan månad af året, och deremellan, så ofta Ordföranden finner sådant af nöden. Kallelse till sammanträde bör ock utfärdas då tio eller flere af Fullmäktige, med uppgift om anledningen, skriftligen derom anhålla.

§ 33.

Stadsfullmäktige utse ibland sig högst tio personer att, jemte Ordföranden och vice Ordföranden, utgöra ett särskildt Utskott, som har att med sin uppmärksamhet följa förvaltningen af stadens angelägenheter i alla riktningar; till Fullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende häraf kunna föränledas; till föredragning bereda alla de ärenden för öfrigt, i hvilka Fullmäktige skola utlåtanden eller beslut meddela, samt, å Stadsfullmäktiges vägnar, företrädesvis öfvervaka verkställigheten af Fullmäktiges beslut. Detta Berednings-Utskott eger att ifrån de under Stadsfullmäktige lydande nämnder eller tjenstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro af nöden, äfvensom att hos Öfverståthållare-embetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från embetsmyndigheter, på sätt för Stadsfullmäktige i § 28 medgifvet är.

Öfverståhållaren är obetaget att Berednings-Utskottets sammanträden öfvervara och i öfverläggningarne, men ej i besluten, deltaga.

Den hos Stadsfullmäktige anstälde Sekreterare tjenstgör ock, i sådan egenskap, hos Berednings-Utskottet.»

I Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i Stöckholm förekommer ej någon bestämmelse, som berättigar Öfverståhållaren att vid de under Stadsfullmäktige lydande nämnders sammanträden föra ordet. Deremot finnes sådant stadgadt i de af Kongl. Maj:t den 4 Mars 1864 för dessa nämnder utfärdade instruktioner. Men som dessa instruktioner, i hvilka motionären ej föreslagit någon ändring, icke äro hänförliga hvarken till allmän civil-, kriminal- eller kyrkolag eller till de kommunallagar, hvilka, enligt 57 § Regeringsformen, af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftas, torde Riksdagen sakna grundlagsenlig befogenhet att besluta det af motionären föreslagna tillägg till 37 § i ifrågavarande kommunallag, hvarigenom Öfverståhållaren skulle betagas den honom i berörda instruktioner tillerkända rättighet att vid nämndernas sammanträden föra ordet; och Utskottet hemställer alltså,

2:o att motionärens förslag i denna del må af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 31 Mars 1869.

På Utskottets vägnar:

Arvid Faxé.

Reservationer:

af Herr Grefve Sparre;

» Herr Faxé;

» Herr von Gegerfelt;

» Herr Asplund;

» Herr Hederstierna;

» Herr Ribbing: »Mot Utskottets beslut får jag anmäla min reservation, hufvudsakligen af den grund att, då Stadsfullmäktige äro representanter af kommunen i dess *sjelfstyrelse*, men intet vare sig förslag, anhållan eller opinionsyttring från Stadsfull-

mägtige sjelfva veterligen blifvit framställt till ändring af nu gällande författning i den riktning, Herr Liljencrantz i sin motion föreslår, samt då vidare förslag till ändring i gällande bestämmelser angående Öfverståthållare-embetet just nu är under utarbetning, så saknas, enligt min åsigt, tillräckligt skäl till att för det närvarande bifalla Herr Liljencrantz's förslag.»
af Herr Grefve *J. O. Mörner*, som instämde med Herr Ribbing.

Derjemte har Herr *Beckman* begärt att få antecknadt, det han ej öfvervarit ärendets behandling hos Utskottet.
